

Rola edukacji medialnej w przygotowaniu młodzieży do funkcjonowania w przestrzeni cyfrowej na przykładzie działalności Centrum Edukacji Medialnej w Kielcach

Katarzyna Adamczyk

Katarzyna Adamczyk

Wykształcenie:

Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo w zakresie dziennikarstwa z prasoznawstwem na Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach (1999-2004) (obecnie Instytut Mediów, Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej **Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach**) – praca magisterska „*Skuteczność oddziaływania reklamy*“ napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Tomasza Mielczarka

Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Kielcach - specj. język angielski (2002-2005)

Filologia Angielska **Uniwersytet Rzeszowski** (licencjat 2007)

Certyfikaty językowe Cambridge (FCE, CAE)

Publikacje:

- *Historie, które sprzedają... zastosowanie storytellingu w reklamie na przykładzie spotów świątecznych Allegro (2024)* „Polski System Medialny w procesie zmian”; tom 3; wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
- *Media education in the Polish System of Mainstream Education (2025)* – „Media Biznes Kultura”; wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 1(18)
- *Innowacje pedagogiczne w edukacji medialnej: studium przypadku trzech nauczycielek (2025)* „Zeszyty Prasoznawcze”
- *Meme as a tool of education and propaganda: analysis of the functions and potential of meme culture in the context of media education (zgłoszone do publikacji 2026)* „Dziennikarstwo i Media” Uniwersytet Wrocławski
- *Advertising as a tool for Media Education in English Language Teaching (zgłoszone do publikacji 2026)* „Neofilolog”
- *Sztuczna inteligencja w edukacji medialnej: potencjał, wyzwania i perspektywy (zgłoszone do publikacji 2026)* „Edukacyjna Analiza Transakcyjna”.

Czym jest edukacja medialna ?

Edukacja medialna, według UNESCO (2011), jest procesem, który umożliwia jednostkom i grupom rozwijanie umiejętności analizy i produkcji mediów, a także zrozumienie roli mediów w społeczeństwie. Jej celem jest wyposażenie uczniów w umiejętność krytycznego myślenia.

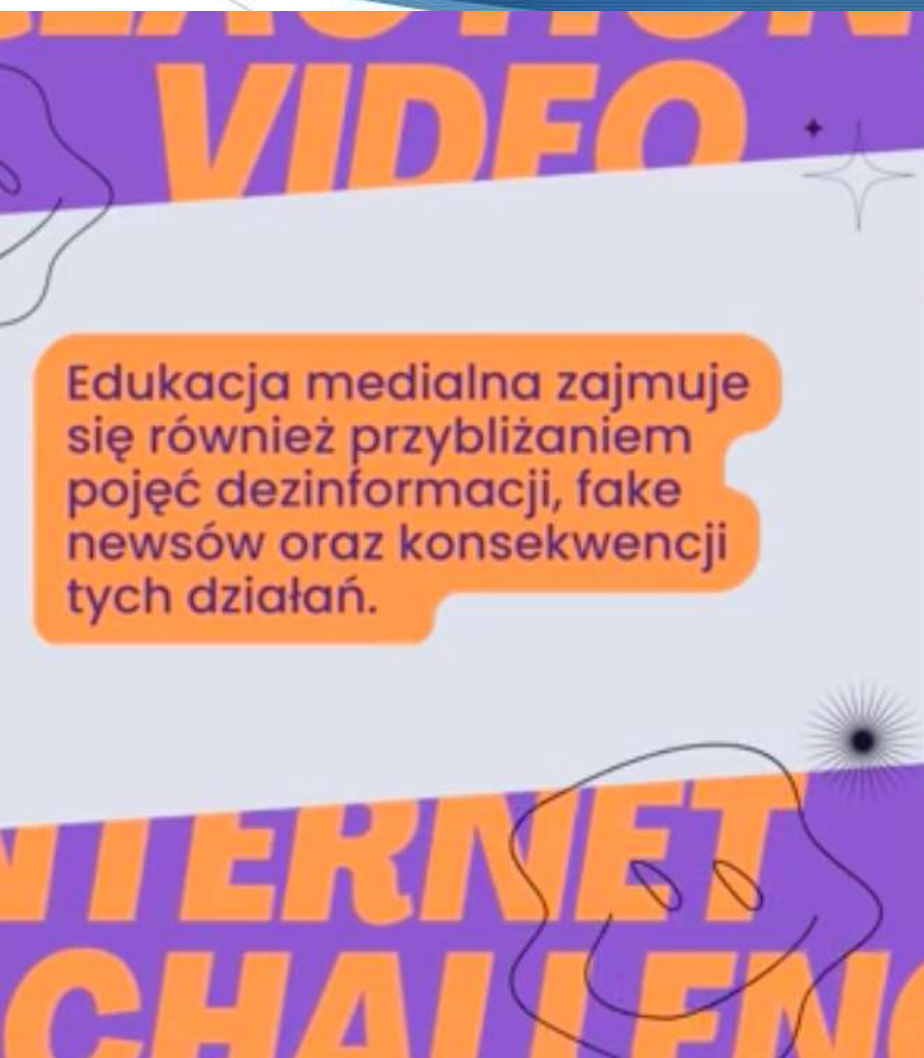
W Polsce zagadnienie to jest szczególnie aktualne, biorąc pod uwagę wyzwania, jakie stawia przed nami cyfryzacja i rozwój mediów społecznościowych. Edukacja medialna dzieci i młodzieży powinna być elementem edukacji powszechnej. Jest to podkreślane w dokumentach strategicznych instytucji międzynarodowych, przez Unię Europejską. Potrzebę taką stwierdzają również dokumenty krajowe i samorządowe.

REC ●

SUBSCRIBE

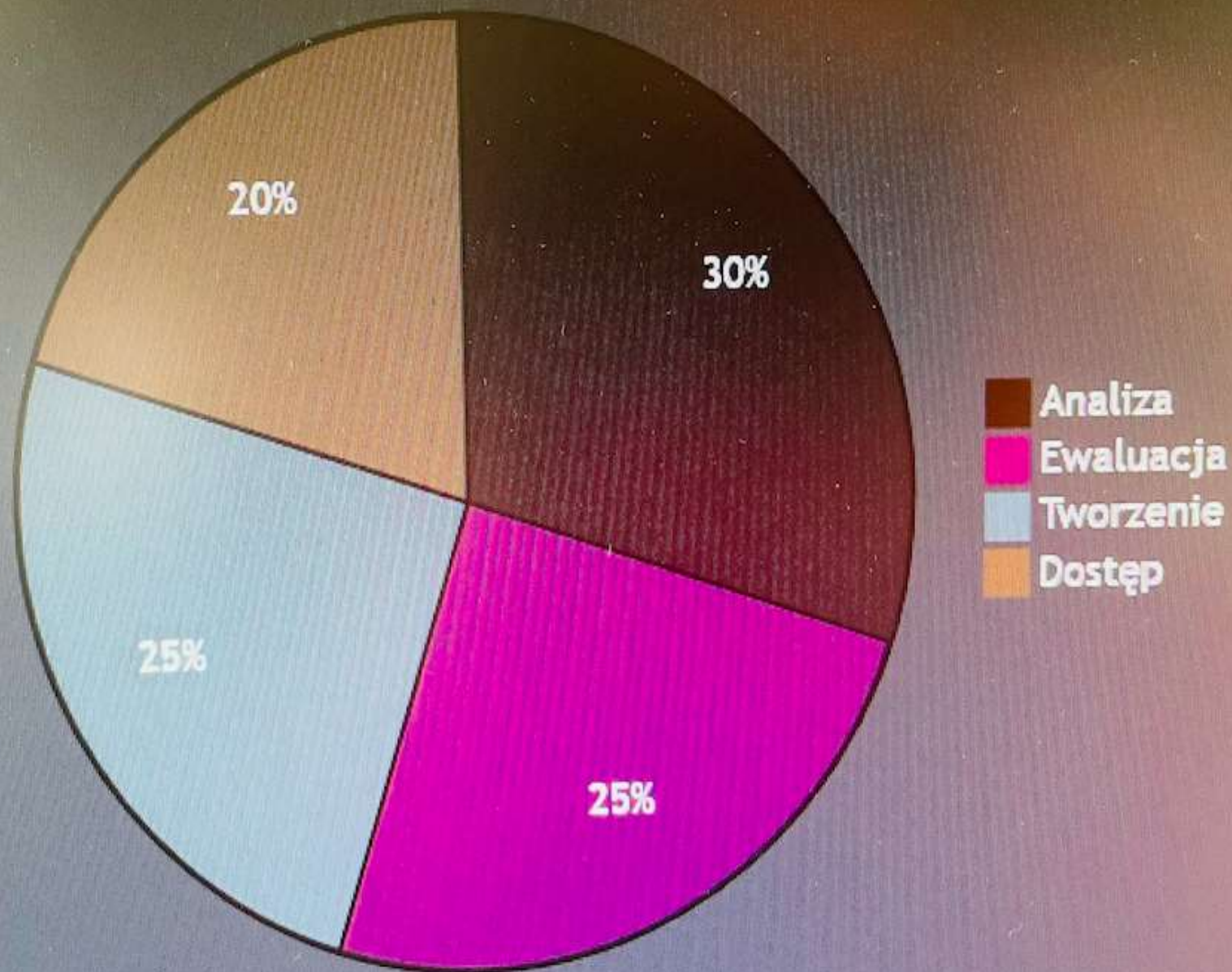
Edukacja Medialna polega na kształceniu umiejętności prawidłowego korzystania z mediów. Uczy, jak krytycznie oceniać i tworzyć treści.

W dobie internetu jest to bardzo ważna dziedzina nauki. Warto pochylić się nad obszarem edukacji medialnej i być świadomym użytkownikiem internetu.

Filary edukacji medialnej

Filary edukacji medialnej według UNESCO*

- **Analiza i ocena 30 %** – umiejętność krytycznej analizy treści medialnych – rozpoznawanie manipulacji, dezinformacji, ukrytych przekazów i intencji nadawcy;
- **Ewaluacja 25%** - zrozumienie wartości etycznych w komunikacji medialnej- poszanowanie praw innych, prywatności, odpowiedzialności za słowo i obraz;
- **Tworzenie 25 %**- zdolność tworzenia własnych treści medialnych – tekstów, grafik, postów, obejmuje też świadomość odpowiedzialności za publikowane treści i przestrzeganie prawa autorskiego;
- **Dostęp 20%**– umiejętność znajdowania i pozyskiwania informacji z różnych źródeł medialnych i informacyjnych; obejmuje też wiedzę o tym, jak korzystać z narzędzi cyfrowych;

* J.Gajda, *Edukacja medialna. Teoria i praktyka*, Warszawa 2018, s. 45.

edukacja medialna vs. edukacja cyfrowa

W latach dziewięćdziesiątych priorytetem była komputeryzacja szkół. Później programy rządowe (Cyfrowa szkoła (2013), Laboratoria Przyszłości(2021) skupiały się na dostępie do technologii, a nie na krytycznej analizie mediów. W dokumentach ministerialnych **media = narzędzia IT**, a nie przedmiot analizy kulturowej.

Jak odróżnić edukację medialną od cyfrowej?

Edukacja CYFROWA (Laboratoria Przyszłości)

Edukacja MEDIALNA (brak programu)

Obsługa tabletu/drukarki 3D

Jak TikTok wpływa na samoocenę?

Programowanie robotów

Dlaczego ten filmik mnie tak zirytował?

Bezpieczne hasła

Kto zarabia na mojej uwadze w sieci?

Edukacja medialna w polskich szkołach jest obecna, ale nie jest powszechnie realizowana jako osobny, obowiązkowy przedmiot. Jej realizacja zależy w dużej mierze od szkoły, nauczycieli oraz konkretnych programów nauczania. W 2012 roku została zlikwidowana międzyprzedmiotowa ścieżka edukacji czytelniczo-medialnej.

„Ponieważ środki społecznego przekazu odgrywają we współczesnym świecie coraz większą rolę, zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi wychowaniu swoich uczniów do ich właściwego odbioru i wykorzystania, czyli edukacji medialnej” – *podstawa programowa kształcenia ogólnego*

W większości szkół EM jest włączona do innych przedmiotów, takich jak:

- Język polski
- Wiedza o społeczeństwie (WOS)
- Lekcja wychowawcza
- Informatyka
- Etyka
- Edukacja dla bezpieczeństwa
- Edukacja obywatelska (2025)
- Edukacja zdrowotna (2025)

W **podstawie programowej** znajdują się elementy edukacji medialnej dotyczące:

- analizy i krytyki przekazów medialnych (język polski);
- rozpoznawania manipulacji i fake newsów;
- korzystania z mediów w sposób odpowiedzialny (lekcja wychowawcza);
- bezpieczeństwo w Internecie (cyberbezpieczeństwo, ochrona danych osobowych) (informatyka)
- rozpoznawanie dezinformacji
- rola mediów w demokracji(WOS)
- tworzenie i zarządzanie treściami cyfrowymi
- rola mediów w społeczeństwie(WOS)

Inicjatywy i zewnętrzne projekty

- Projekt ministerialny **„Edukacja medialna w szkołach”** to inicjatywa Ministerstwa Edukacji Narodowej (potem Ministerstwa Edukacji i Nauki) mająca na celu wyposażenie uczniów w umiejętności krytycznego odbioru i tworzenia treści medialnych w różnych formach (od września 2026)
- **Fundacja Nowoczesna Polska** – projekt Cyfrowa Szkoła (2012), program „Cybernauci”(2015-2018); od 2023r. nazwa Fundacja Wolne Lektury
- **CEO (Centrum Edukacji Obywatelskiej)** – projekt „Włącz się – Młodzi i Media, „Kurs Krytycznego Myślenia”
- **Fundacja Orange**(od 2005) – lider w zakresie edukacji cyfrowej i medialnej dzieci i młodzieży, program „#SuperKoderzy”
- **Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę** (od 1991) prowadzi kampanię na rzecz wprowadzenia Edukacji Medialnej jako samodzielnego przedmiotu
- **Fundacja Dbam o Mój Zasięg** (od 2015)
- **Fundacja „Instytut Cyfrowego Obywatelstwa”** (2022)

Jak to wygląda w innych krajach ?

- **Finlandia** (od 2016 EM jest obowiązkowym przedmiotem we wszystkich szkołach; efekt – Finlandia nr 1 w UE w odporności na fake newsy (Reuters Institute, 2023))
- **Wielka Brytania** (EM jest często odrębnym przedmiotem lub integrowana z językiem angielskim i edukacją cyfrową W niektórych szkołach istnieją odrębne moduły poświęcone krytycznemu myśleniu o mediach;
- **Stany Zjednoczone** (EM jest odrębnym przedmiotem; szkoły również często organizują warsztaty i projekty związane z mediami)
- **Kanada** ma rozbudowane programy edukacyjne w zakresie Edukacji Medialnej. Kraj ten stawia na wszechstronną edukację medialną.
- **Szwecja i kraje skandynawskie** (EM w większości szkół jest odrębnym przedmiotem lub kluczowy element programów nauczania)
- **Chiny** (Ministerstwo Edukacji Chin wydało w maju 2025r. wytyczne aktualizujące EM w szkołach by nadać za AI, od 1 września 2025r. Chińskie szkoły podstawowe i średnie wprowadzają obowiązkowe zajęcia ze sztucznej inteligencji AI)

Dlaczego to takie ważne?

63% polskich nastolatków nie potrafi odróżnić fake newsa od rzetelnej informacji (badanie, EU Kids online, 2023)

Tylko 12% szkół w Polsce ma dedykowane autorskie lub systemowe programy edukacji medialnej (MEN, 2022)

Większość działań ma charakter „incydentalny” (np. jednorazowe warsztaty) lub EM jest włączona w inne przedmioty

53% nastolatków wierzy w przynajmniej jedną teorię spiskową (CBOS, 2023)

Tylko 22% nastolatków sprawdza źródła przed udostępnieniem (EU Kids Online, 2022)

Tylko 12% szkół w Polsce ma dedykowane autorskie lub systemowe programy edukacji medialnej (MEN, 2022)

Większość działań ma charakter „incydentalny” (np. jednorazowe warsztaty) lub EM jest włączona w inne przedmioty

- Liceum Ogólnokształcące nr XIII im. Aleksandra Fredry we Wrocławiu (klasa o profilu medialnym)
- Szkoła Podstawowa im. Noblistów Polskich w Ciechowie (innowacja ped. zajęcia biblioteczne z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej)
- Liceum Ogólnokształcące nr II w Oławie (innowacja edukacja medialna jako przedmiot 2 godziny w tyg.; program innowacji zgłoszony do Kuratorium)
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Staszowie (innowacja edukacja medialna od 2022)
- Technikum im. Komisji Edukacji Narodowej w Brzegu Dolnym (szkoła posiada studio nagrań i szkolną telewizję)
- I LO im. M. Kopernika z oddziałami dwujęzycznymi w Katowicach (klasa medialno-językowa)

Tylko 12% szkół w Polsce ma dedykowane autorskie lub systemowe programy edukacji medialnej (MEN, 2022)

Większość działań ma charakter „incydentalny” (np. jednorazowe warsztaty) lub EM jest włączona w inne przedmioty

- Zespół Szkół im. Stanisława Staszica w Staszowie (klasa o profilu dziennikarstwo i komunikacja interpersonalna)
- LO im. Jana Zamoyskiego w Zamościu (edukacja medialna prowadzona w ramach edukacji polonistycznej)
- Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Kielcach (edukacja medialna prowadzona poprzez częsty udział w zajęciach CEM)
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Kielcach (edukacja medialna prowadzona poprzez częsty udział w zajęciach CEM)
- Zespół Szkół nr 33 w Warszawie (edukacja medialna prowadzona przez Fundację „Zaprojektowane do Działania” cykl warsztatów „nie daj się strollować – podstawy edukacji medialnej dla młodzieży szkolnej”)

NIE DAJ SIĘ STROLLOWAĆ

WYSTARCZY SZYBKİ RZUT OKA

Do pobieżnej analizy informacji
w sieci wystarczy

- sprawdzić, czy news odwołuje się do emocji czy racjonalnej argumentacji. Jeśli do emocji - zachowaj czujność.
- zwrócić uwagę na źródła. Jeśli ich nie ma - nie ma tematu (:

SPRAWDZAJ INFO

Zastanów się, jakie są założenia informacji? Kto do Ciebie mówi? Dlaczego to robi - co chce osiągnąć i jaki ma cel? Co może zyskać, jeśli Cię przekona? Do jakich wartości się odwołuje? O kim jest mowa w tekście, a o kim się nie wspomina?

Myśl krytycznie

Rzecznik Praw Dziecka w sprawie EM

Rzecznik Praw Dziecka Monika Horna – Cieślak w piśmie z 23.04.25r. do MEN zwróciła uwagę na potrzebę opracowania programu systemowej EM dzieci i młodzieży. 18.06.25r. resort odpowiedział na apel RPD, że EM jest już stałym i integralnym elementem kształcenia ogólnego. Szkoła ma przygotowywać do świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w Internecie, krytycznej analizy informacji i bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej.

Ministerstwo wskazało, że prowadzi prace analityczne i badawcze nad przygotowaniem systemowej zmiany podstaw programowych kształcenia ogólnego. W nowej podstawie prog. będą moduły tematyczne w tym **moduł medialny**. Po raz pierwszy EM pojawia się jako formalny moduł tematyczny, a nie tylko element realizacji innych przedmiotów, co może znacząco zwiększyć jej siłę oddziaływania. Nie ma jednak mowy o odrębnym przedmiocie EM.

Szkolenia dla nauczycieli

MEN planuje w 2025 roku i w kolejnych latach przeszkolenie ponad **85 tys.** nauczycieli w zakresie kompetencji cyfrowych i medialnych, co wzmacnia realizację **modułu medialnego** w praktyce szkolnej.

W polskiej klasyfikacji zawodów i specjalizacji (KZiS) nie ma odrębnie zdefiniowanego zawodu „edukator medialny”. Jest pedagog mediów (kod 235922), dydaktyk multimedialny (kod 235901).

Brak zawodu „edukator medialny” nie oznacza, że taki zawód jest niemożliwy do wykonywania, ale że nie został formalnie sklasyfikowany jako odrębny zawód.

Inne sposoby realizowania edukacji medialnej :

- autorskie programy
- projekty edukacyjne
- innowacje pedagogiczne
- klasy medialne w szkołach
- programy organizacji pozarządowych (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Fundacja Orange)
- Programy europejskie „Media Literacy in Europe”
- lokalne inicjatywy (biblioteki, domy kultury, ośrodki doskonalenia nauczycieli)
- Instytut Krytycznego Myślenia – instytucja edukacyjna dla nauczycieli
- korzystanie z oferty ośrodków edukacji medialnej – **przykład CEM – Centrum Edukacji Medialnej w Kielcach**

Pierwsze w Polsce Centrum Edukacji Medialnej

📅 13.10.2022

7 października 2022 r. w Kielcach zostało otwarte nowoczesne Centrum Edukacji Medialnej (CEM), które ma służyć kształceniu świadomego odbiorcy mediów i budowaniu odporności na dezinformację. Inicjatorem przedsięwzięcia jest Polskie Radio Kielce.

Centrum Edukacji Medialnej ma służyć wspieraniu odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z mediów, dostarczać praktycznej wiedzy o mechanizmach powstawania przekazów medialnych, sposobach ich rozpowszechniania oraz krytycznej analizy.

Katarzyna Adamczyk, nauczycielki z SP nr 2 im. I.J. Paderewskiego w Staszowie, która już odwiedziła CEM, nie kryje zachwyty po wizycie.

– Młodemu ludziom wydaje się, że znają i rozumieją nowoczesne media. Ale to złudzenie. Wspaniale zostało to pokazane i wyjaśnione w CEM. Przyjadę tu jeszcze nie raz. Właściwie każda klasa, każdy uczeń powinien tu przyjść – mówi.

CENTRUM
EDUKACJI
MEDIALNEJ

RK RADIO
KIELCE
101,4 MHz

**UCZNIOWIE ZAGROŻENI
FAKE NEWSSEM**

Nauka krytycznego myślenia, wykrywanie manipulacji i fake newsów czy analiza przekazów medialnych – to tylko niektóre tematy podejmowane w ramach zajęć edukacyjnych prowadzonych w Centrum Edukacji Medialnej Polskiego Radia Kielce. To jedyne tego typu miejsce w kraju. Zapraszamy uczniów i nauczycieli do odwiedzenia placówki, wzbogacenia swojej wiedzy dotyczącej funkcjonowania mediów, a także sprawdzenia się w roli prezentera telewizyjnego czy komentatora sportowego.

**Wiedza zwalcza dezinformację,
a nauka łączy się z zabawą**

– **WARSZTATY** – szkoły podstawowe i ponadpodstawowe

– ***Jak nie dać się fake newsom?*** min. 10 os.
maks. 30 os., czas trwania do 90 min.

– ***Różne oblicza hejtu. Jak z nim walczyć i budować kulturę szacunku?*** min. 10 os.
maks. 30 os., czas trwania do 90 min.

– ***Od opinii do informacji. Poznajemy gatunki medialne*** min. 10 os. maks. 30 os.,
czas trwania do 90 min.

Centrum Edukacji Medialnej

- (P1) Jakie kompetencje medialne rozwija CEM?
- (P2) Jakie są mocne i słabe strony metodyki stosowanej przez ośrodek?
- (P3) Jak młodzież ocenia skuteczność zajęć?
- (P4) W jakim stopniu warsztaty wpływają na zmianę postaw uczestników?
- (P5) W jaki sposób CEM w Kielcach przygotowuje młodzież szkolną do korzystania z przestrzeni cyfrowej?
- (P6) Jakie treści edukacji medialnej są najsilniej eksponowane w przekazie CEM w Kielcach i dlaczego?
- (P7) Jakie miejsce w działalności CEM w Kielcach zajmuje problematyka odpowiedzialnego korzystania z przestrzeni cyfrowej przez młodzież szkolną?
- (P8) W jaki sposób edukacja medialna wpływa na zdolność młodzieży do rozróżnienia rzetelnych źródeł informacji od dezinformacji w sieci?
- (P9) Jakie kompetencje cyfrowe powinny być rozwijane już na wczesnym etapie edukacji, aby młodzież była dobrze przygotowana do życia w cyfrowym społeczeństwie?

- (P10) Jakie zmiany technologiczne mogą wpłynąć na przyszłość edukacji medialnej?
- (P11) Czy wprowadzenie edukacji medialnej do podstawy programowej w szkołach jest wystarczającym krokiem aby młodzież była dobrze przygotowana do życia w przestrzeni cyfrowej?
- (P12) Jakie są największe zagrożenia związane z brakiem edukacji medialnej wśród młodzieży?
- (P13) Jakie są wyzwania edukacji medialnej we współczesnym świecie?
- (P14) Jakie treści edukacji medialnej są najsilniej eksponowane w przekazie CEM i dlaczego?
- (P15) Jakie środki i metody przekazu treści edukacji medialnej wykorzystywane są w działalności CEM w Kielcach?
- (P16) Jakie miejsce w działalności CEM w Kielcach zajmuje problematyka odpowiedzialnego korzystania z przestrzeni cyfrowej przez młodzież szkolną?
- (P17) W jaki sposób w działalności CEM znajduje odzwierciedlenie aksjologia, cele i założenia edukacji medialnej opisywane w literaturze podmiotu (programy szkolnej edukacji medialnej) i przedmiotu (publikacje naukowe dotyczące edukacji medialnej)?

- (H1)CEM w Kielcach przygotowuje młodzież szkolną do korzystania z przestrzeni cyfrowej poprzez działania pedagogiczne zmierzające do kształtowania kultury medialnej uwzględniającej paradygmat zachowania własnej tożsamości i samodzielności myślenia w procesach uczestnictwa w „społeczeństwie cybernetycznym”;
- (H2)Uczestnictwo w zajęciach CEM zwiększa świadomość i kompetencje medialne młodzieży;
- (H3)CEM w Kielcach uzupełnia „lukę” w systemie edukacyjnym, szczególnie w szkołach, gdzie brak jest dedykowanych przedmiotów związanych z edukacją medialną;
- (H4)CEM w Kielcach w swojej działalności upowszechnia postawę krytycznego myślenia, przekazując młodzieży wzorce uczestnictwa w „społeczeństwie cybernetycznym” zgodnie z ogólnie uznawanymi zasadami komunikacji społecznej;

Podsumowanie

Edukacja medialna to nie tylko przygotowanie młodzieży do życia w cyfrowym świecie, ale również kwestia budowania odpowiedzialnego społeczeństwa. Edukacja medialna staje się coraz bardziej istotnym elementem edukacji współczesnej. W Polsce, jak i na całym świecie, obserwuje się rosnącą świadomość społeczną na temat jej znaczenia. Mimo, że w Polsce edukacja medialna jest częścią programu nauczania w ramach różnych przedmiotów, nie jest to jeszcze przedmiot który funkcjonuje samodzielnie w polskim systemie edukacyjnym.

Jakie wyzwania stoją przed wprowadzeniem edukacji medialnej jako przedmiotu?

- Brak odpowiednich programów nauczania (problemy związane ze zbyt szybko zmieniającym się krajobrazem mediów)
- Szkolenia nauczycieli jako edukatorów medialnych
- Zwiększone wymagania dla uczniów (dodatkowy przedmiot)
- Brak aktualizacji podstawy programowej od 2017r. (TikTok, AI, deepfake nie istnieją w oficjalnych dokumentach)

To, czy edukacja medialna stanie się kiedyś osobnym przedmiotem w polskich szkołach zależy od wielu czynników, w tym rozwoju edukacyjnego, woli politycznej i społecznej świadomości. Jednak jest nadzieja, że w przyszłości edukacja medialna stanie się integralną częścią kształcenia młodych ludzi.

Edukacyjne ośrodki medialne to przestrzeń, która może mieć ogromny wpływ na kształtowanie społeczeństwa informacyjnego. Badania nad ich rolą mogą dostarczyć praktycznych wskazówek dla przyszłych projektów edukacyjnych, a także dla rozwoju oświaty medialnej.

Dziękuję za uwagę

Uprzejmie proszę o wskazówki i sugestie do dalszej pracy